

VIOLENCE RESEARCH LAB

HRZZ

Croatian Science
Foundation

croViMO

University of Zagreb
Faculty of Law

Violence Lab's Add-On: Violence in the Earliest Age - Challenges & Methodology

Karlo Bojčić

croViMO
University of Zagreb
Faculty of Law

VIOLENCE RESEARCH LAB

Razvojne karakteristike djece u ranom djetinjstvu (2-6 godina)

(Berk, 2008)

VIOLENCE RESEARCH LAB

Agresivnost djece predškolske dobi

- društveno neprihvatljivo ponašanje s namjerom nanošenja štete nekoj drugoj osobi ili imovini
(Brajša-Žganec, 2008)
- dva oblika agresije: instrumentalna i hostilna (otvorena i relacijska)
(Berk, 2008)
- s obzirom na pojavne oblike nasilja:
  - fizičko nasilno ponašanje
  - verbalno nasilno ponašanje
  - relacijsko nasilno ponašanje
(Coloroso, 2004)
- tjelesna se agresija zamjenjuje verbalnom
- instrumentalna opada s razvojem vještina kompromisa
- hostilni ispadi rastu
(Berk, 2008)

VIOLENCE RESEARCH LAB

Teorije etiologije nasilja

biološke i fiziološke teorije

utjecaj genetike, utjecaj mehanizama u mozgu, utjecaj hormona i neurotransmitera

bihevioralne teorije

klasično uvjetovanje, instrumentalno uvjetovanje, socijalno učenje – Bandura

teorije nagona/instinktivističke teorije

psihoanalitička teorija – Freud, neopsihoanalitička teorija, Frommova teorija agresivnosti, etološka teorija – Lorenz

teorija ekoloških sustava

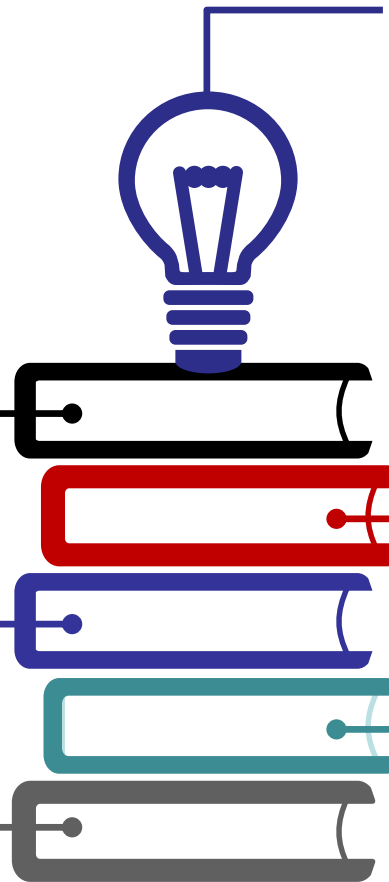
ekološki model/bioekološki model – Bronfenbrenner

kognitivne teorije

atribucijska teorija, teorija relativne deprivacije, teorija kognitivne disonance

situacijske teorije

frustracijska (F-A) teorija, Berkowitzeva modifikacija frustracijske teorije

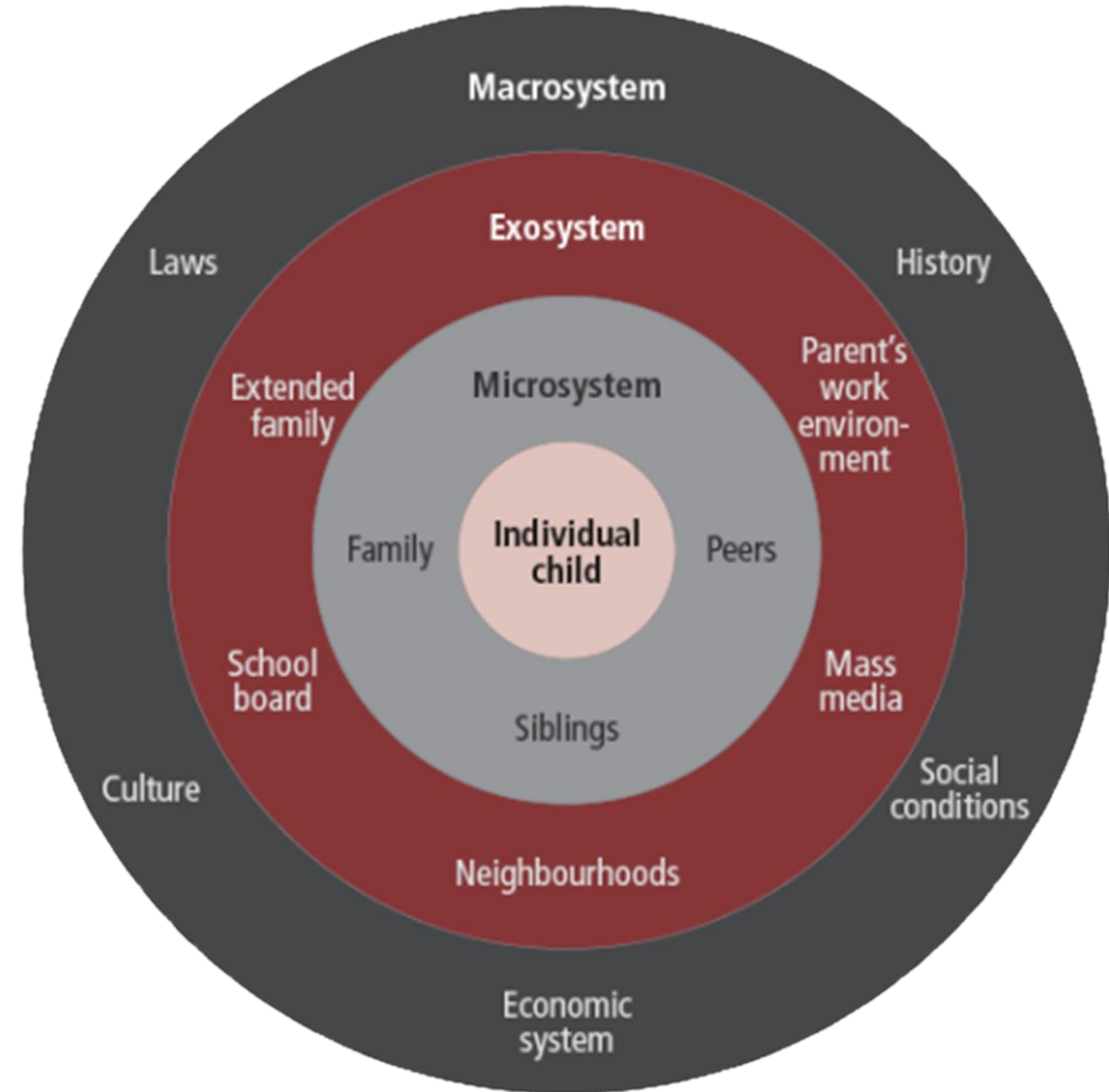
VIOLENCE RESEARCH LAB

Bronfenbrennerov ekološki model okoline

Rizični i zaštitni čimbenici:

- dijete – dob, spol, impulzivnost, motoričke smetnje, soc. vještine, empatija
- mikrosustav – struktura obitelji, stil odgoja, SES, privrženost; neprihvaćenost od vršnjaka, loši odnosi s odgojiteljem, negativna školska klima, osobine ličnosti roditelja i odgojitelja
- mezosustav – odnosi između roditelja i odgojitelja
- egzosustav – nasilje u medijima, nasilje u zajednici
- makrosustav – kulture koje podupiru nasilje, kulturalne norme i stavovi (o ulozi žene, obiteljskim ulogama, kažnjavanju djece, ciljevima odgoja i sl.), individualističko ili kolektivističko društvo, ekonomski uvjeti života

(Livazović, Vranješ, 2012; Brajša-Žganec, 2008; Velki, Kuterovac Jagodić, 2014; Essau i Conradt, 2006; Sindik i Veselinović, 2008)

VIOLENCE RESEARCH LAB

Etička načela istraživanja nasilja djece

- razrada protokola o zaštiti djece
- razvoj prilagođenih mehanizama za povratne informacije
- pristanak djeteta, njegovih roditelja ili skrbnika, odgojno-obrazovne institucije koju dijete pohađa
- objašnjenje svrhe i načina provedbe istraživanja u skladu s dobi i razvojnom razinom ispitanika
- pravo povlačenja pristanka za istraživanje u bilo kojoj fazi istraživanja
- upoznavanje s rizicima i koristima istraživanja
- briga o zaštiti dobrobiti djeteta i njegovog integriteta kao cjelovite osobe
- zaštita privatnosti i anonimnosti ispitanika
- prilagodba postupaka istraživanja dobi i stupnju zrelosti djeteta
- razjašnjenje mogućih nejasnoća nakon provedenog istraživanja
- izvještaj o općim rezultatima istraživanja

(Berman i sur., 2016)

VIOLENCE RESEARCH LAB

Cilj i radne hipoteze

Cilj istraživanja je identificirati rizične i zaštitne čimbenike koji utječu na etiologiju nasilja predškolske djece te istražiti pojavne oblike nasilja u populaciji predškolske djece

Istraživačka pitanja:

1. Postoje li značajne razlike u učestalosti nasilja s obzirom na sociodemografska obilježja predškolske djece?
2. Postoje li značajne razlike u pojavnim oblicima nasilja s obzirom na sociodemografska obilježja predškolske djece
3. Postoje li značajne razlike u učestalosti nasilja predškolske djece s obzirom na kvalitetu odnosa u obitelji
4. Postoje li značajne razlike u učestalosti nasilja predškolske djece s obzirom na kvalitetu odnosa u dječjem vrtiću
5. Postoje li značajne razlike između ispitanika s obzirom na utjecaj rizičnih i zaštitnih čimbenika u etiologiji nasilnog ponašanja?
6. Postoji li razlika u učestalosti i pojavnosti nasilja predškolske djece s obzirom na susjedstvo u kojem se nalazi vrtić kojeg pohađaju?

VIOLENCE RESEARCH LAB

Mogući postupci

Djeca

Promatranje

Djeca

Socijalne
nominacije

Intervju

Djeca, roditelji,
odgojitelji, učitelji

Roditelji, odgojitelji,
učitelji

Anketa

Fokus grupe

Odgojitelji, učitelji

(Kraljic Babić i Vejmelka, 2015; Tremblay, 2000; Vlachou, Botsoglou, Andreou, 2013; Monks, Smith, Swettenham, 2003)

VIOLENCE RESEARCH LAB

Prednosti i nedostatci

UP

Holistički pristup fenomenu nasilja u populaciji djece predškolske dobi, osjetljivi problem istraživanja

DOWN

Osjetljivi problem istraživanja, ne postoje standardizirani i pouzdani alati za mjerenje nasilničkog ponašanja, mogući problem s dobivanjem suglasnosti od institucija i roditelja, neiskustvo

VIOLENCE RESEARCH LAB

Popis literature

Berk, L. E. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap

Berk, L. E. (2008). *Psihologija cjeloživotnog obrazovanja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Berman, G., Hart, J., O'Mathúna, D., Mattellone, E., Potts, A., O'Kane, C., Shusterman, J., Tanner, T. (2016). *What We Know about Ethical Research Involving Children in Humanitarian Settings: An overview of principles, the literature and case studies*. Florence: UNICEF Office of Research – Innocenti.

Brajsa-Žganec, A. (2008). Agresivno ponašanje i eksternalizirani problemi predškolske djece: zaštitni čimbenici i različiti procjenjivači. U: Kolesarić, P. (ur.), *Zbornik radova sa skupa Nasilje nad djecom i među djecom*, (str. 85-102).

Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet

Bronfenbrenner, U. (1979). *Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge: Harvard University Press. Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 25.4.2019. Dostupno na:

https://khoerulanwarbk.files.wordpress.com/2015/08/urie_bronfenbrenner_the_ecology_of_human_developbokosz1.pdf

Coloroso, B. (2004). *Nasilnik, žrtva i promatrač; Od vrtića do srednje škole; Kako roditelji mogu pomoći u prekidanju kruga nasilja*. Zagreb: BIOS.

Essau, C. A., Conradt, J. (2006). *Agresivnost u djece i mladeži*. Jastrebarsko : Naklada Slap.

VIOLENCE RESEARCH LAB

Popis literature

- Kraljic Babić, K., Vejmelka, L. (2015). Specifičnosti nasilja među djecom, prevencije i tretmana nasilnog ponašanja u predškolskoj dobi. *Socijalne teme*, 1(2), 91-114.
- Livazović, G., Vranješ, A. (2012). Pedagoška prevencija nasilničkog ponašanja osnovnoškolaca. *Život i škola*, 58(27), 55 – 76.
- Monks, C. P., Smith, P. K., Swettenham, J. (2003). Aggressors, Victims, and Defenders in Preschool: Peer, Self-, and Teacher Reports. *Merrill-Palmer Quarterly*, 49(4), 453-469.
- Orpinas, P., Horne, A. M. (2005). *Bullying prevention: Creating a Positive School Climate and Developing Social Competence*. Washington: American Psychological Association.
- Ray, L. (2018). *Violence & society*. London: SAGE.
- Sindik, J. Veselinović, Z. (2008). Karakteristike nasilja nad djecom i između djece predškolske dobi. U: Kolesarić, P. (ur.), *Zbornik radova sa skupa Nasilje nad djecom i među djecom*, (str. 299-318). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet
- Tremblay, R. E. (2000). The development of aggressive behaviour during childhood: What have we learned in the past century? *International Journal of Behavioral Development*, 24 (2), 129–141.
- Velki, T., Kuterovac Jagodić, G. (2014). Individualni i kontekstualni činitelji dječjega nasilničkoga ponašanja prema vršnjacima. *Ljetopis socijalnog rada*, 21 (1), 33-64, doi: <https://doi.org/10.3935/ljsr.v21i1.11>
- Vlachou, M., Botsoglou, K., Andreou E. (2013). Assessing Bully/Victim Problems in Preschool Children: A Multimethod Approach. *Journal of Criminology*, doi: <http://dx.doi.org/10.1155/2013/301658>